

спинаються догори і там деєь лагідно сюсюкаються, ніби про неї, про покинуту Марію (У.Самчук); – *Ти, голубе, не тай, а кажи!..* (У.Самчук).

Таким чином, словотворчі компоненти творення багатократної дії мають місце у обох досліджуваних мовах. У сучасній німецькій мові виділяється досить незначна кількість афіксальних засобів, деривати яких мають сему неозначеної кількості виконуваних дій. Більшість із них (*auf-, nach-, re-, wieder-*) у німецькій мові та (*при-, під-, пере- ре-, від-*) в українській вказують на повторне виконання дії або повернення до попереднього стану. Деривати, утворені додаванням суфіксальних компонентів (*-eln, -ern, -zen, -a (-я), -ува- (-юва-)*) мають сему, яка вказує на членоване виконання дії з акцентом на її інтенсивності. Лише префіксоїди *herum-, umher-* та редуплікований префікс *попо-* можна трактувати як форманти, що вказують на неозначено-кількісне повторювання дії. Більшість дериватів паралельно зі значенням необмеженої кратності набувають додаткових семантичних відтінків.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адмони В.Г. Теоретическая грамматика немецкого языка: Строй современного немецкого языка. – М.: Просвещение, 1986. – 336 с.
2. Большой немецко-русский словарь. – 8-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 2001. – 1040 с.
3. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. – К.: "Пульсари", 2004. – 400 с.
4. Городенська К.Г. Аспектуальні характеристики дієслів руху, переміщення // Актуальні проблеми граматики: Збірник наук. праць. – Вип. 2. – Кіровоград: КДПУ ім. В.Винниченка, 1997. – С. 116-119.
5. Жигора І.В. Семантико-синтаксична структура речення з ітеративними предикатами: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В.Винниченка. – Кіровоград, 2004. – 211 с.
6. Загнітко А.П. Теоретична граMATика української мови. Морфологія. – Донецьк: Дон ДУ, 1996. – 437 с.
7. Ковалик І. І. Многократні дієслова в українській мові в порівнянні з іншими слов'янськими мовами: Дис. ... канд. філол. наук. – Львів, 1949. – 176 с.
8. Русанівський В.М. Префіксальний словотвір // Словотвір сучасної української мови. – К.: Наук. думка, 1979. – С. 228-284.
9. Словник української мови: В 11 т. – К.: Наук. думка, 1970-1980.
10. Шейнина Н. Немецкий глагол. Префиксация. Управление. Многозначность. – М.: Учпедгиз, 1958. – 320 с.
11. Юнг В. Грамматика немецкого языка. – СПб.: Лань, 1996. – 544 с.
12. Duden. Das Bedeutungswörterbuch: In 12 B. – Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich: Dudenverlag, 2002. – B. 10. – 1103 S.
13. Duden. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache: In 12 B. – Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich: Dudenverlag, 2002. – B. 4. – 1103 S.
14. Erben J. Deutsche Grammatik. Ein Abriss / Johannes Erben. – München: Hueber, 1980. – 267 S.
15. Helbig G., Buscha J. Deutsche Grammatik. – Leipzig: Enzyklopädie Verlag Leipzig, 1986. – 737 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Микола Везубенко – аспірант кафедри перекладу та загального мовознавства Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка.

Наукові інтереси – функціональна граMATика.

ІНШОМОВНІ ЕЛЕМЕНТИ В МІКРОТОПОНІМІЇ ПІВДЕННО-СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Олена ЗАІНЧКОВСЬКА (Кіровоград, Україна)

У статті розглядаються назви іноземного походження у мікротопонімії південно-східного Поділля, що є свідченням давніх контактів місцевих мешканців із носіями польської, болгарської, молдавської, румунської та тюркських мов.

The article is considering the foreign names in microtoponymy from the southern-western Podillya, which reflexes evidence about the contacts of local inhabitants with the bearers of Polish, Bulgarian, Moldavian, Romanian language and Tyurkski languages.

Власні географічні назви (далі – ВГН) здавна привертали увагу лінгвістів як надійне джерело історії різних народів, їх мови, традицій тощо. Незаперечним залишається твердження про те, що МТ (далі – МТ) проходять складний шлях утворення. Упродовж тривалого історичного часу вони розвивалися у тісній взаємодії з топонімією багатьох племен і народів, при цьому залишаючись в основі своїй слов'янськими. Народи приходили на певну територію, жили там, через певний період часу витіснялися іншими, але жоден із них не зникав безслідно, а залишався жити у далеких нащадків своєю культурою, звичаями та, безперечно, мовою.

Нині практично всі регіональні топонімічні дослідження ґрунтуються на виявленні у кожній мікросистемі ВГН, крім елементів основної мови, вкраплень іншомовного походження [1; 2; 3; 4; 6; 7; 9; 10; 11].

Цікавими та перспективними з цього погляду видаються студії над назвами іншомовного походження у мікротопонімії південно-східного Поділля, котрі ще не були предметом спеціального лінгвістичного вивчення.

З огляду на вищесказане, метою даної розвідки є аналіз ВГН такого типу у мікротопонімії зазначеного ареалу, що полягає у виокремленні найменувань болгарського, польського, тюркського, російського, молдавського та румунського походження.

Матеріалом дослідження стали мікротопоніми, зібрані експедиційним методом на території Гайворонського, Голованівського, Ульяновського та Вільшанського районів Кіровоградської області, які традиційно відносять до складу українського Поділля, зокрема його південно-східної частини.

На думку Л. Масенко, населення краю в минулому було строкате в етнічному плані [12: 3]. Незважаючи на несприятливі політичні, соціальні й націотворчі умови, українська людність на території південно-східного Поділля постійно протягом століть чисельно переважала [13: 8]. Наприкінці XIX століття в цьому регіоні спостерігається тенденція до помітного збільшення кількості росіян, що дослідники пов'язують із розвитком економічних відносин, наявністю значного обсягу вільних земель, що потребувало великої кількості робочих рук, а також із поширенням в Україні тих галузей господарства, які вже мали певні традиції в Росії [13: 41]. Так, наприклад, серед робітників, які будували цукровий завод в Ульяновському районі, найбільше було росіян, вихідців із Курської та Білгородської губерній [15: 62]. Цей факт не міг не вплинути на формування мікротопонімікону досліджуваного ареалу, що виявляється переважно на фонетичному рівні і насамперед полягає у наближенні місцевої вимови деяких ВГН до російської. До прикладу, ст. **Больнічний** Голованівськ Глн, к. с. **Больніця** Побузьке Глн ч. л. **Кізіл** ст. Голованівськ Глн, клд. **Кладбіще** Мощене Гйв, грб. **Могіла** Вільшанка Влш, остр. **Острів** Луполове, Сабатинівка Улн, остр. **Острів любові** Червоне Гйв, ст. **Піт'омнік** Великі Трояни Улн, підз. х. **Піщера** Олександрівка Глн, Грушка Улн, непр. з. **Отстойники** Ульяновка Улн, г. **Возви́шеніє** Красногірка Глн, непр. з. **Дебрі** Великі Трояни Улн, грб. **Могіла** Вільшанка Влш, ст. **Пожарний** Голованівськ Глн, стр. **Поток** Голованівськ Глн, дж. **Ручай** Ємилівка Глн, стр. **Ручей** Могильне Гйв, стр. **Ручайок** Кам'яна Криниця Улн, ск. **Стенка** Перегонівка Глн, блк. **Щотка** Добрянка Влш та ін. Ю. Карпенко це явище пояснює близькою спорідненістю російською та українською мов, що йдуть від одного давнього кореня [7: 215].

Наступною за кількістю етнічною групою на території південно-східного Поділля є польська. Величезні масиви регіону належали магнатам Потоцьким. Значна частина східноподільського краю на той час була ще не заселена, тому власники цих земель, вражені чудовим кліматом та родючими ґрунтами, запрошували всіх бажаючих оселитися там. З-поміж тих, хто відгукнувся на цю пропозицію, були вихідці з Польщі. На нашу думку, безперечним фактом розселення поляків у регіоні, крім історичних даних, є наявність відмакротопонімічних та відетнонімічних ВГН, зокрема к. с. **Ляхві** Берестяги Гйв, клд. **Польське** Голованівськ Глн, Салькове Гйв, к. с. **Ляхівка** Великі Трояни Улн, к. с. **Маленька Варшівка** Кошаро-Олександрівка Улн та ін.

Про причетність польськомовного населення до формування мікротопонімії досліджуваного ареалу свідчать наступні ВГН: ск. **Брояки** Гайворон Гйв, м. куп. **Брояки** Гайворон Гйв, пор. *бруяки* «місце добування каменю», «пороги на річці», [СНГТК: 30], пор. п. *bruić* – «мочитися на місці» [ЕСУМ, I: 271], ск. **Голя** Маринопіль Глн, пор. *голя* «гола вершина гори» [СНГТК: 59], «гола верховина», пор. п. *goły* [ЕСУМ, I: 548], ск. **Горг'оші** Добре Влш, псв. **На Гур'обішах** Великі Трояни Улн, пор. *горгоші* «вершина продовгуватого підвищення» [СНГТК: 62], «у виразі «носити когось-небудь на спині, плечах», від корку – плечі, шия, спина», пор. п. *kark* – «задня частина ший» [ЕСУМ, III: 26], грб. **Грунь** Шамраєве Улн, Перегонівка Глн, пор. *грунь* «діал. вершина, горб» [СУМ, II: 182], «горб, підвищення» [СНГТК: 65], «вершина, хребет гори», пор. п. *grui* «гора, вершина гори; стрімкий схил; поле; гірська поляна» [ЕСУМ, I: 606], крг. **Кург'ан** Голованівськ, Вербова Глн Гайворон, Таужне

Гйв, гр. крг. *Кургані* Капітанка, Красногірка Глн, Салькове, Хашувате Гйв, Добрянка, Йосипівка Влш, пор. *курган* «насип над стародавньою могилою» [СУМ, IV: 406], «насипаний горб, штучне підвищення; горб, що поріс лісом» [СНГТК: 106 – 107], «насипаний горб, штучне підвищення; гора без рослинності» [СНГТВ: 52], «давня могила, штучний горб» [Мурз.: 125], «горби», пор. п. *kurgan* пов'язане з тюрк. *kur* – «спорудити, укріпити, зміцнити» [ЕСУМ, III: 152], бл. *Бабло* Добрянка Влш, пор. *бабло* «болото, трясовина» [СНГТК: 14], «болото, трясовина», від п. *bablać* – «полоскати, мочити», *bablać* (*beblać*) «бабрати», *Beblo* (*Vyblo*) (назва озера) [ЕСУМ, I: 106], ст. *Баденя* Добрянка Влш, пор. *баденя* «калюжа; яма з водою на дорозі» [СНГТК: 15], «яма на дні річки; калюжа на дорозі», пор. п. *badunia* «калюжа на дорозі» [ЕСУМ, I: 112], кпн. *Баюра* Добрянка Влш, пор. *баюра* «велика, глибока калюжа; яма, вибій» [СУМ, I: 116], «глибока яма; заглиблення на місці водойми; велика яма, наповнена водою; яма на піску; вибоїна, яма на дорозі; велика калюжа на дорозі, наповнена водою після дощу; прибережжя при розливі» [СНГТК: 20], «велика заглибина на дорозі, заповнена водою; заглибина на дорозі, вибита транспортом; затока; яма, заповнена водою після дощу; низина, залита водою; стояча водойма» [СНГТВ: 8], «велика калюжа; вибоїна на дорозі; ямка в долівці», пор. п. *bajoro*, *bajura*, *bajor* «калюжа, баюра» [ЕСУМ, I: 154], кпн. *Бовтанка* Кам'яний Брід Улн, пор. *бовтанка* «рідкий розчин чого-небудь» [СУМ, I: 207], «болото з водою; яма на болоті» [СНГТК: 25 – 26], «розбовтане пійло», пор. п. *beltać* «бовтати; белькотати» [ЕСУМ, I: 219], бл. *Кал* Вільшанка Влш, пор. *кал* «розм. бруд, болото, грязь» [СУМ, IV: 73], «болото» [СНГТВ: 87], «болото, грязь; мул на дні річки; земля, розм'якшена водою» [СНГТВ: 42], «бруд, болото, трясовина», пор. п. *kał*, болг. *кал* «рідке болото, бруд; осад, гуща» [ЕСУМ, II: 345], гл. *Ковб'яня* Великі Трояни, Йосипівка Улн, крн. *Ковб'яня* Могильне Гйв, пор. *ковб'яня* «глибока вибоїна, звичайно на дорозі, переважно з водою, болотом; глибоке місце, яма в річці, озері тощо» [СУМ, IV: 202], «вир у річці; яма з водою» [СНГТК: 94], «яма у водоймі; природна стояча водойма; викопане водоймище» [СНГТВ: 44 – 45], «улоговина або глибока яма, наповнена водою; яма в річці; стрімка западина у воді; калюжа», пор. п. *kolban* «грузьке озеро, став, калюжа, глибоке місце в річці, болото» [ЕСУМ, II: 480], псв. *Блоня* Березова Балка, Плоско-Забузьке, Добрянка Влш, пор. *блоня* «частина поля», запоз. з польської мови, пор. п. *blonia*, *blonie*, *blon* [ЕСУМ, I: 211] «пасовище» [СНГТК: 25].

Значну роль у заселенні краю відіграли вихідці із Молдови. Із XIV століття, рятуючись від турецько-татарської навали, молдавські селяни переселяються на південно-східне Поділля. Майже до XVIII ст. вони стихійно приходили на цю територію, на схід від Бугу, в південні частини Брацлавського та Київського воєводств [13: 47]. Факти їхнього перебування наприкінці XVIII – на початку XIX століття відмічено в селах Данилові Балці, Сабатинівці, Кам'яному Броді, Лозуватій, Луполовому Ульяновського району та ін. [15: 63]. Через значні відмінності у мові, культурі, звичаях, способах ведення господарства молдавани часто не могли порозумітися з українцями – народом, що споконвічно проживав на даній території. Через це вони вибирали собі інші землі, засновували там свої поселення. Так, наприклад, на лівому березі річки Синиці виникло молдавське село Молдованка (нині с. Синицівка Ульяновського району). Найбільше молдаван на початку XX ст. мешкало у с. Лозувате Ульяновського району, де українці на той час становили лише третину від загальної кількості всього населення [15: 63]. На 1901 рік в Ульяновському районі проживало 9,3 % молдаван (приблизно 3090 чоловік) [15: 63]. Завдяки своїй ізольованості молдавани масово зберегли свою національну ідентичність насамперед у мові, топонімії, а також традиціях, костюмах, забобонах, віруваннях. Нині зустрічаємо найменування, що, на нашу думку, виникли під прямим впливом молдаван, як от: яр *Ріна* Завалля Гйв, яр *Ріне* Молдовка Глн, пор. *ріна* і *ріне* «високий урвистий берег; урвиста скеля; вибоїна, вимоїна; балка, рівчак» [Мар. НР: 72], «яр» [СНГТК: 170], «яр» [Мурз.: 193], «яр» [Тол.: 100], «вибоїна; високий стрімкий берег, урвище», запоз. з молд. *рытэ* «обрив, яр» [ЕСУМ, V: 79], оз. *Ляки* Клинове Глн, пор. *Ляки* «озеро» [СНГТК: 108], пор. *лак* «озеро» [Мурз.: 135], «озеро в плавнях», запоз. з молд. *лак* «озеро, став» [ЕСУМ, III: 186].

На нашу думку, через посередництво молдавської мови у мікротопонімії аналізованого краю з'явилися найменування румунського походження, як от: ск. *Горган* Добре Влш, грб.

Горган Добрянка Влш, пор. *gorǵán* «підвищення, горб» [СНГТК: 62], «гірська верхovina», запозичення з румун. м., пор. румун. *gorgán* «могила, курган» [ЕСУМ, I: 536], кпн. **Гроапа** Вільшанка Влш, яр **Гроапа** Добре Влш, пор. *groápa* «яма» [СНГТК: 64], пор. болг. *grópa* «яма для гасіння вапна», *grána* «нерівність, вибоїна», п. *grapa* «балка, гора, скелястий хребет, круча», рум. *groápa* «яма» [ЕСУМ, I: 601], в. **Тірло** Добрянка Влш, в. **Тирловісько** Вільхове Улн, пор. *tírlo* «місце для відпочинку худоби; найчастіше біля водопою; пасовище», запоз з румун. м. *tírlă* «загін для овець» або тюркське *tyrlau* [ЕСУМ, IV: 572 – 573] «пасовище; місце для відпочинку худоби біля водопою; вибите, витолочене ким-небудь місце» [СНГТК: 192].

У зв'язку з історичними подіями та міграційними процесами, що відбувалися на Україні у XVIII столітті, на територію південно-східного Поділля, зокрема у села Вільшанського району переселяються болгари. Час їхньої появи на Україні датується 1768 – 1774 рр. Під час російсько-турецької війни близько 400 болгарських родин з с. Алфатар, Добруджі та ін. переселилися в Дмитрівку, Аджамку, Диківку Кіровоградської області, а наступного року місцем постійного проживання поселенці обрали Вільшанку [5: 160]. Вони засновували тут власні поселення, зберігаючи свої національні традиції, звичаї, одяг та, безперечно, мову. Поступово до початку XX ст. жителі з болгарським етнічним корінням майже злилися з українцями.

У наші дні населення Вільшанського району за національним складом розподіляється таким чином: 83 % українці, 9, 7% болгар та ін. [8: 105], 80 % болгар від їх загальної чисельності в області проживає у даному районі [8: 106]. До сьогодні в болгарських селах Вільшанського району (Вільшанка, Добре, Станкувате та ін.) спостерігається існування ВГН, що є свідками проживання там вихідців із Болгарії, пор. крн. **Костадин** Вільшанка, к. с. **Діцула** Добре Влш, п. **Недельчу** Добре Влш, ск. **Болгарські** Вільшанка Влш та ін.

За нашими припущеннями, такі МТ як ск. **Горгуя** Добре Влш, пор. *gorǵuя* «вершина підвищення, горба» [СНГТК: 62], ск. **Гуляма** Вільшанка Влш, пор. *guľama* «горб на відкритому місці» [СНГТК: 65], г. **Купіца** Добрянка Влш, пор. *kuپیца* «гора, підвищення» [СНГТК: 106], дл. **Дуліне** Вільшанка Влш, *duľiné* «долина, широка низина» [СНГТК: 73], блк. **Падіне** Вільшанка Влш, пор. *pađiné* «низина» [СНГТК: 139], кпн. **Гроніца** Добрянка Влш, пор. *gronіца* «невелика яма» [СНГТК: 64]), ст. **Міліне** Вільшанка Влш, пор. *mіліне* «мілина» [СНГТК: 120], л. **Гєста** Вільшанка Влш, непр. з. **Гєста** Калмазове Влш, пор. *gєsta* «густий ліс; зарості лісу» [СНГТК: 55 – 56], л. **Гурє** Вільшанка Влш, пор. *gurє* «ліс; лісосмуга; зарослі лісу» [СНГТК: 66], л. **Дєрта** Калмазове Влш, пор. *đєрта* «старий ліс» [СНГТК: 68] теж є болгаризмами. Проте поки що на користь цього твердження свідчить тільки територія їхнього поширення, оскільки ці назви зафіксовані лише у селах Вільшанського району, які були засновані безпосередньо болгарами.

Як видно, на території аналізованого ареалу спостерігається явище лексичної і морфологічної контамінації, коли основа українська, а дериват іншомовний, наприклад, дл. **Дуліне**, блк. **Падіне**, ст. **Міліне** Вільшанка Влш.

З неслов'янських народів, які досить тривало (особливо з XII до XVI ст.) перебували на території південно-східного Поділля, були численні тюркські племена, внаслідок чого в цьому регіоні спостерігається існування в місцевій мікротопонімії певної кількості назв мікрооб'єктів із основами тюркського походження. На думку В. Лучика, останні в окремі історичні періоди, коли татари та турки здебільшого з півдня проникали вглиб українських земель, залишаючи на них свої географічні назви, не поступалися активності використання слов'янським [11: 23 – 24]. До мікротопонімів тюркського походження, поширених на досліджуваній території українського Поділля, відносимо такі: яр **Байра́к** Червоне Гйв, Добрянка Влш, л. **Байра́к** Луполове Улн, л. **Байрачо́к** Сабатинівка Улн, пор. *байра́к* «ліс у яру, в долині або яр, порослий лісом, чагарниками» [СУМ, I: 91], «яр; яр, порослий лісом; відріг яру; лісок у яру; низина, що поросла деревами; рідкий ліс; невеликий ліс» [СНГТК: 15 – 16], «балка» [Мурз.: 33], «яр, порослий лісом» [Тол.: 101], «горбиста місцевість, завалена стовбурами дерев, пеньками; яр, схили якого поросли лісом та чагарниками; рів» [СНГТВ: 7], «лісок у яру; лісова долина», пор. рос. *буерак* – «сухий яр, водомий, водорий», запоз. з турецьк. м. – від тур. *bayır* «горб, зарослий деревами, схил гори» [ЕСУМ, I: 117 – 118], яр **Бар'як** Голованівськ Глн, л. **Бар'ячок** Великі Трояни Улн, пор. *бар'як* «яр» [СНГТК: 19], к.

с. *Казанок* Грушка Улн, ч. с. *Казанівка* Великі Трояни Улн, ск. *Казан* Вільшанка Влш, пор. *казан* «металева переважно округлої форми посудина (звичайно з відкритою верхньою частиною) для варіння їжі, кип'ятіння води тощо» [СУМ, IV: 309], «заглиблення круглої форми» [Мар. НР: 70], «мілина на повороті річки, де під час розливу б'є сильний струмінь» [Мурз.: 112], «п. *kazan*, запозич. з тюрк. мов; тур. *kāzuan [ЕСУМ, II: 340], кпн. *Кабіця* Добрянк Влш, пор. *кабіця* «відкрита літня кухня (піч) у дворі або в садку» [СУМ, IV: 64], «вогнище в землі для приготування їжі; кругла яма, де знаходиться гончарна піч; відкрита літня кухня», запоз. з турецьк. м. [ЕСУМ, II: 332] «яма на дорозі; яма, наповнена водою» [СНГТВ: 86 – 87].

Про ймовірну мовну й етнічну стабільність слов'янського населення на території південно-східного Поділля свідчить переважно слов'янська за походженням апелювативна лексика у складі місцевої мікротопонімії. Засвідчені ВГН, утворені від апелювативів тих мов, що контактували з українською на цій території, насамперед польською (грб. *Грунь* Шамраєве Улн, Перегонівка Глн, ск. *Горгоші* добре Влш, бл. *Бабло* Добрянк Влш, ст. *Бадёня* Добрянк Влш, кпн. *Баюра* Добрянк Влш, псв. *Блёня* Березова Балка, Плоско-Забузьке, Добрянк Влш) та болгарською (ск. *Горгуя* Добре Влш, ск. *Гуляма* Вільшанка Влш, г. *Купіца* Добрянк Влш, псв. *На брязі* Вільшанка Влш).

Зустрічаються МТ неслов'янського походження, насамперед це елементи молдавської (оз. *Ліки* Клинове Глн, яр *Ріна* Завалля Гйв, яр *Ріне* Молдовка Глн, ск. *Горган* Добре Влш, грб. *Горган* Добрянк Влш) та румунської (*Тірло* Добрянк Влш, в. *Тирловісько* Вільхове Улн), а також тюркських (яр *Байрак* Червоне Гйв, Добрянк Влш, л. *Байрак* Луполове Улн, л. *Байрачок* Сабатинівка Улн, к. с. *Казанок* Грушка Улн, ч. с. *Казанівка* Великі Трояни Улн, ск. *Казан* Вільшанка Влш, кпн. *Кабіця* Добрянк Влш) мов.

Отже, мікротопонімія південно-східного Поділля зберігає немало назв іншомовного походження, що є наслідком минулих взаємовпливів української мови з польською, болгарською, молдавською, румунською та тюркськими мовами, носії яких упродовж багатьох століть контактували з подільською людністю.

Як свідчать спостереження, більшість таких іномовних лексичних вкраплень на сучасному етапі розвитку місцевого мовлення функціонують лише як МТ.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ НАЗВ

ДЖЕРЕЛ

- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: В 7-ми т. / Гол. ред. О. С. Мельничук. – К.: 1982 – 1989. – Т.1 – 7
 Мар. МСУГА – Марусенко Т. А. Матеріали к словарю українских географических апелювативов (названия рельефов) // Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика). – М.: Наука, 1968. – С.206 – 255
 Мар. НР – Марусенко Т. О. Назви рельєфу в українській мові (деякі назви западин) // Дослідження з мовознавства. – К.: Наук. думка, 1963. – С.62 – 78
 Мар. НРів – Марусенко Т. О. Назви рівнин в українській мові // Дослідження з мовознавства. – К.: Наук. думка, 1962. – С.29 – 48
 Мурз. – Мурзаев Э. М., Мурзаева В. Э. Словарь местных географических терминов. – М., 1959. – 303с.
 СНГТВ – Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині. – Луцьк, 1997. – 103с.
 СНГТК – Громко Т. В., Лучик В. В., Поляруш Т. І. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини. – Київ – Кіровоград, 1999. – 221с.
 СУМ – Словник української мови: В 11-ти т. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980. – Т. I – XI.
 Тол. – Толстой Н. И. Славянская географическая терминология: Семасиологические этюды. – М.: Наука, 1969. – 262с.

РАЙОНІВ

Влш – Вільшанський, Гйв – Гайворонський, Глн – Голованівський, Улн – Ульяновський

ГЕОГРАФІЧНИХ ТЕРМІНІВ

бл. – болото, блк. – балка, vzd. – виїзд із села, г. – гора, грб. – горб, дж. – джерело, дл. – долина, дор. – дорога, клд. – кладовище, крн. – криниця, крч. – круча, к. с. – куток села, л. – ліс, м. – міст, мгл. – могила, оз. – озеро, остр. – острів, п. – поле, псв. – пасовище, прп. – переправа, с. – сад, ск. – скеля, ст. – став, стр. – струмок.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бучко Д. Г. Походження назв населених пунктів Покуття. – Львів:Світ, 1990. – 144с.
2. Желєзняк І. М. Ономастика України та етногенез східних слов'ян. – К., 1998. – 226с.
3. Желєзняк І. М. Рось і етнолінгвістичні Середньонадніпрянського Правобережжя. – К.: Наук. думка, 1987. – 204с.
4. Желєзняк І. М. З тюркської гідронімії Києва // Мовознавство. – 1985. – №3. – С.37 – 40
5. Історія міст і сіл Укр. РСР: Кіровоградська область. – К.: УРЕ, 1972. – 816с.
6. Карпенко О. П. Назви річок Нижньої правобережної Надніпрянщини / АН УРСР Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К., 1989. – 192с.

7. Карпенко Ю. О. Топонімія Буковини. – К.: Наук. думка, 1973. – 238с.
8. Кузик Б., Білошапка В. Кіровоградщина: історія та сучасність центру України. – Том 1 – 2. – Дніпропетровськ: Арт – прес. – 2005. – 495с.
9. Лобода В. В. Іншомовні елементи топонімії Інгулецько-Тилігульського басейну // Повідомлення Української ономастичної комісії. – К.: Наук. думка, 1975. – Вип. 13. – С 28 – 33
10. Лучик В.В. Автохтонні гідроніми Середнього Дніпро-Бузького межиріччя. – Кіровоград, 1996. – 235с.
11. Лучик В.В. Іншомовні гідроніми Середнього Дніпро-Бузького межиріччя. – Кіровоград: РВГ ІІ КДПУ ім. В.Винниченка, 1999. – 104с.
12. Масенко Л.Т. Гідронімія Східного Поділля. – К.: Наукова думка, 1979. – 100с.
13. Поділля. Історико-етнографічне дослідження. – К., 1994. – 499с.
14. Поляруш Т. І. Лексична інтерференція в різних топонімічних класах // Питання мовознавства. – Кіровоград, 1997. – С. 164 – 169
15. Ульяновський район: сторінками історії та сьогодення (матеріали науково-краснознавчої конференції) / Упоряд. С. В. Головки – Кіровоград: Центрально-Укр. Видавництво, 2007. – 90с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олена Заїнчовська – аспірантка кафедри української мови Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми семантики та словотвору мікротопонімів.

МОРФОНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДСУБСТАНТИВНИХ ПРИКМЕТНИКІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ ІЗ СУФІКСОМ -СЬК- В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Галина ЗЮЗЬКІНА (Кіровоград, Україна)

У статті розглядаються морфологічні особливості словотвірних морфем, дається характеристика морфологічних явищ, зафіксованих при словотворенні відсубстантивних прикметників іншомовного походження, утворених за допомогою суфікса -ськ- та його похідних.

The article deals with the process of word-forming of borrowed adjectives derived from nouns. The morphological features of word-formative morphemes are described. The analysis of morphological phenomena is given.

Найважливішими і характернішими рисами будь-якої мови і її словникового складу є рухливість, мінливість, прагнення до вдосконалення і розвитку. Будь-яка мова більшою чи меншою мірою поповнюється новими словами (розвиває свій словниковий склад) за рахунок власних ресурсів, а також за рахунок запозичень.

Процес запозичення іншомовної лексики властивий будь-якій мові в усі періоди її розвитку, тому що мови не існують у повній ізоляції. Вивчення мовного запозичення має досить велику традицію і в зарубіжному, і у вітчизняному мовознавстві, тому що неможливо знайти яку-небудь мову, котра б не поповнювала свій лексичний склад за рахунок іншомовних слів. Твердження І.О. Бодуена де Куртене в праці «Про змішаний характер всіх мов» про те, що «... не має і не може бути ні одного чистого, не змішаного мовного цілого. Змішування є початком усякого життя...», неможливо спростувати [1: 362].

У мовознавстві проблема збагачення мови численними іншомовними словами розглядається у багатьох дослідженнях, присвячених змінам в її лексичному складі. Серед них слід зазначити роботи О. Потебні, І. Огієнка, С. Семчинського, Ю. Жлуктенка, О. Муромцевої, Б. Ажнюка, О. Ахманової, Ю. Сорокіна, Л. Крисіна, У. Вайнрайха та ін.

Значущість процесу запозичення іншомовної лексики до української мови привернула велику увагу до нього з боку багатьох дослідників в останньому десятиріччі ХХ ст. Зокрема, освоєння іншомовних запозичень у наукових терміносистемах досліджують О. Медведева, О. Лисенко, Г. Сергеева; питання словотвірного освоєння запозичень є об'єктом уваги Л. Кислюк, І. Каминіна, Г. Віняр, С. Рижикової, Л. Чурсіної; Д. Мазурик, О. Стишова і О. Тодор розглядають запозичення слів як ефективний сучасний спосіб збагачування лексичного складу мови; лексико-семантичну рецепцію іншомовних слів в українській мові аналізують В. Симонок, Л. Архипенко.

З інших мов, за словами Я. Грота, «ми запозичуємо, за деякими винятками, тільки три частини мови: іменники, прикметники (з похідними прислівниками) та дієслова» [2: 349].

Кожна із запозичених частин мови виступає об'єктом вивчення різних наукових праць та досліджень. Найбільш повно та багатоаспектно мовознавці розглядають запозичення іменників. Це обумовлено важливою функцією цієї частини мови – назвою нових понять.